

HET NIEUWE EVENWICHT?

Op 22 februari nam minister Kamp afscheid van het ministerie van Defensie. Met het ondertekenen van het overdrachtsdocument kwam op die dag een officieel einde aan wat het 'tijdperk Kamp' zou kunnen worden genoemd. Hoewel elke minister en staatssecretaris van Defensie zijn bijdrage heeft geleverd aan de ontwikkeling van de krijgsmacht, heeft de wijze waarop Henk Kamp zijn ambt de afgelopen periode heeft vervuld binnen en buiten de defensieorganisatie veel lof geoogst. Wat is precies de bijdrage van Kamp geweest? Hoewel het wellicht te vroeg is om de definitieve balans op te maken van de effecten van zijn sturende hand, kan op dit moment al wel een aantal observaties worden gedaan.

De afgelopen jaren zijn Defensie als departement en de krijgsmacht als instrument weer op de kaart gezet. Niet alleen op de politieke postzegel – de vierkante kilometer rond het Binnenhof – maar tot in de verre uithoeken van het land. De deelname aan *high-profile* operaties heeft de krijgsmacht meer gezicht gegeven en tegelijk bijgedragen aan een toegenomen draagvlak voor de krijgsmacht als organisatie én de militairen en burgermedewerkers die de klus klaren. Hoewel dit draagvlak zich wellicht nog niet uitbetaalt in rijen sollicitanten aan de poorten van de kazernes en bases, is de goodwill die Defensie ten deel valt opmerkelijk.

Niet alleen is er sprake van draagvlak en goodwill – iets wat met een doordachte public relations-strategie ook bereikt zou kunnen worden – maar Defensie levert sinds het voorjaar van 2006 in Zuid-Afghanistan ook een daadwerkelijke en significante bijdrage aan een grote, internationale operatie. Een operatie die tot de meest risicovolle operaties uit de recente geschiedenis van de Nederlandse krijgsmacht behoort. Het is om meerdere rede-

nen te vroeg om nu al het succes van de missie te vieren. Op dit moment past slechts de waarneming dat de Nederlandse krijgsmacht door haar inzet in Uruzgan een belangrijke en in brede kring gewaardeerde bijdrage levert aan de internationale veiligheid. Deze bijdrage is gebaseerd op een nieuwe professionaliteit die de afgelopen jaren binnen de krijgsmacht verder vorm heeft gekregen.

Om dit mogelijk te maken is de afgelopen jaren een groot aantal veranderingen in gang gezet. Veranderingen die zonder uitzondering diep ingrepen in de structuur en de werkwijze van de defensieorganisatie. Daarbij werd deels voortgeborduurd op de lijn die al voor het aantreden van Kamp was ingezet, maar er werden ook veel nieuwe maatregelen getroffen, op weg naar wat de minister aanduidde als 'het nieuwe evenwicht'.

Een aantal van deze maatregelen zal zonder twijfel de (militaire) geschiedenisboeken halen. De opheffing van de krijgsmachtdelen in 2005, de gelijktijdige instelling van de Commandant der Strijdkrachten, maar bijvoorbeeld ook de sluiting van marinevliegkamp Valkenburg, de kazerne in Seedorf en de vliegbasis Twente waren historische momenten. Verreweg de meeste maatregelen zullen deze status nooit bereiken, maar hadden en hebben nog steeds grote impact op de defensieorganisatie en haar medewerkers.

Henk Kamp is niet de man die deze ontwikkelingen claimt als zijn persoonlijke prestatie. Noch ontkent of ontloopt hij zijn verantwoordelijkheid voor de soms pijnlijke maatregelen. Hij benadrukte in zijn afscheidsspeech de belangrijke rol die zowel de Chef Defensiestaf als de Commandant der Strijdkrachten in persoon

heeft gespeeld bij de voorbereiding en de uitvoering van elk van deze ontwikkelingen. Ook memoreerde hij in die speech de talloze – vaak anonieme – medewerkers en adviseurs van de Bestuursstaf die hem voedden met de ingrediënten die hij nodig had om zijn werk te doen en roemde hij de mannen en vrouwen in het veld. Andersom was hij als minister geliefd bij diezelfde medewerkers van de Bestuursstaf én de mannen en vrouwen in het veld.

Als baas van de defensieorganisatie, maar ook als boegbeeld van die organisatie, sprak hij duidelijke taal en stond hij voor wat hij zei. Hij stond voor zijn mensen, was consciëntieus en integer, maar schuwde harde beslissingen niet. Dit droeg bij aan het beeld van een minister van en voor Defensie. Het is dan ook de verdienste van Kamp dat het vertrouwen van de militair in zijn of haar politieke leider(s) sterk is verbeterd.

Hoewel, zoals gezegd, het nu te vroeg is om definitief de balans op te maken past wellicht al wel een tussenbalans. Waar staat de krijgsmacht nu echt? De intenties van minister Kamp – die zouden kunnen worden samengevat als ‘kleiner maar beter’ – waren oprecht en hebben er toe geleid dat de afgelopen jaren onder zijn leiding een aantal belangrijke keuzes is gemaakt.

Keuzes die vaak niet alleen de organisatie als zodanig, maar vooral ook de mensen in die organisatie raakten. Keuzes die de expeditionaire inzetbaarheid sterk hebben verbeterd, maar die ook tot gevolg hebben dat de druk óp en ín de organisatie enorm is toegenomen. Keuzes die in een aantal gevallen snel rendement hebben opgeleverd, maar soms op papier veel meer beloofden dan in de praktijk is gebleken. Keuzes die op korte termijn

vruchten afwerpen, maar die op de lange termijn ongewisse effecten kennen. Kortom: grote en kleine maatregelen die een groot beroep hebben gedaan op de spankracht van de organisatie en de individuele medewerker.

Zo onverstandig als het is om alle successen op het conto van een minister te schrijven, zo onverstandig is het om diezelfde minister eventuele negatieve effecten van de getroffen maatregelen toe te schrijven. Natuurlijk heeft minister Kamp in persoon een belangrijke invloed gehad op de krijgsmacht zoals die er nu voorstaat, inclusief de scherpe randen die de gemaakte keuzes hebben gehad. Hij was niet alleen de man die vóór de schermen de belangen van de krijgsmacht verdedigde, maar ook de man die regelmatig achter de schermen voor het beslissende duwtje zorgde bij belangrijke veranderprocessen. De ingezette verandering is het resultaat van een gezamenlijke inspanning van de politieke, ambtelijke en militaire leiding.

Het is echter wel de vraag of er tot in de volle diepte van de organisatie al echt sprake is van een nieuw evenwicht. De krijgsmacht piept en kraakt aan alle kanten. Nu de afgelopen jaren de maximale rek is gevraagd van de krijgsmacht in al haar verschijningsvormen, dient het evenwicht binnen de eenheden zich te herstellen. Dat vraagt van de politieke en ambtelijke top opnieuw keuzes. Want het echte nieuwe evenwicht is pas bereikt als er een kleine, maar betere krijgsmacht staat die nu, morgen én overmorgen berekend is op haar taak.

Het bereiken van dát evenwicht vormt de volgende uitdaging voor de politieke, ambtelijke én militaire leiding.